

Remiss av underlag till kontrollstation 2015 för anpassning till ett förändrat klimat

(dnr M2015/1162/Kl)

Strandskyddsdelegationen har den 2 april 2015 ombetts att svara på rubricerade remiss. Efter begäran om anstånd har svarstiden förlängts till den 26 juni 2015.

I kursivt anges vad som framförts i det remitterade materialet. Övrig text utgör Strandskyddsdelegationen svar på remissen.

AVSNITT 3

Enligt förslag 3:10 föreslås regeringen *ge en särskild utredare i uppdrag att se över lagstiftning och regelverk så att de är ändamålsenliga för klimatanpassning av Sverige. I det remitterade underlaget anges också att kan vara svårt för kommuner att stå emot ekonomiska intressen av strandnära bebyggelse och att "Riskerna med att bygga hus nära vatten krockar ibland med ekonomiska och politiska intressen att bygga i attraktiva områden där folk vill bo. Kommunala tjänstemän och politiker slits mellan att ta klimatsäkra beslut och att anpassa sig till marknadens efterfrågan" (s. 89 och 172).*

Strandskyddsdelegationens arbetsgrupp tillväxt har i sin problemanalys identifierat den mållkonflikt som finns mellan de delar av strandskyddsreglerna som verkar för ett strandnära byggande och den hänsyn som måste tas till klimatförändringar. Det går dock inte att säga att denna mållkonflikt är generell över hela landet, eftersom de lokala förutsättningar och behoven av klimathänsyn ser mycket olika ut.

Enligt förslag 3:20 förseslås *bl.a. Jordbruksverkets få långsiktig finansiering för att från och med 2016, tillsammans med andra myndigheter och berörda aktörer, bygga upp och driva ett nationellt kompetenscentrum för jordbrukets vattenhushållning i ett förändrat klimat. I det remitterade underlaget anges att det framgent troligen uppkommer nya behov av bevattning och dränering för jordbrukets behov (s. 182). Vidare anges också att framtidens ökade nederbörd innebära förändringsbehov på jordbrukets markavvattning, särskilt i de fall dagvattenledningar kopplats på samma system (s. 187 ff.).*

Enligt befintliga strandskyddsregler gäller skyddet även för artificiella vattenförekomster.¹ Detta kan t.ex. innebära att det är förbjudet att bygga intill sådana vattenförekomster eller tömma dem på vatten. Om en vill vidta den typ av åtgärder kan

---

¹ Naturvårdsverket, *Redovisning av regeringsuppdrag, Strandskydd vid små sjöar och vattendrag*, 2014.

det alltså krävas dispens från strandskyddet. Möjligheten till dispens gör att skyddet inte ska ses som ett absolut hinder för de åtgärder utredningen pekar på, men väl en möjlig konflikt mellan behov av nyttjande och förbud i strandskyddet som kan behöva hanteras för att inte leda till oavsiktliga hinder eller administrativa bördor. Denna potentiella konflikt kan t.ex. uppstå vid avseende dagvatten- eller bevattningsdammar. Utredningen pekar på ett större behov av denna typ av artificiella vatten, varför frågan om ändamålsenliga regler för dessa vattenförekomster kan behöva aktualiseras.

Enligt förslag 3:20 föreslås *SGI få i uppdrag att i samråd med andra berörda myndigheter och aktörer, ta fram ett förslag på ett nationellt tematiskt kompetenscentrum för hållbart markbyggande i ett förändrat klimat. Det uppges finnas ett behov av samverkan mellan olika myndigheter för att få en helhetsbild av utmaningarna med strandnära byggande (s. 267 f).*

Strandskyddsdelegationen noterar att påverkan på strandskyddets syften inte anges vara ett ämne som behöver ingå i det föreslagna kompetenscentret. I ett försök att minska stuprör mellan myndigheter och samordna frågor som berör strandnära bebyggelse är det olyckligt och bidrar inte till att skapa en helhetsbild av frågan.

AVSNITT 8

I avsnitt 8.1.1.3 behandlas *risker med översvämningar kring sjöar och vattendrag och det anges finnas ett behov av fortsatta karteringar av de risker framtida översvämningar kan leda till och en framtida utökad vattenreglering.*

Vid t.ex. vattenregleringar och förändring i naturliga flödesvariationer kan det medföra förluster av biologisk mångfald inom framförallt strandzonen. Förbuskning och därmed förlust av naturlig strandvegetation kan tjäna som ett exempel på följder av vattenreglering med minskade naturliga flödesvariationer. Förlust av biologisk mångfald inom strandzonen adresseras dock inte i detta sammanhang i utredningen, vilket är olyckligt eftersom det bör ses som en risk till följd av de skyddsåtgärder som kan behöva vidtas.

Enligt förslag 8:9 bör *SGI få i uppdrag att ta fram en plan för ett kunskapsprogram för strandnära byggande. Den problemställning som adresseras är avseende grundläggning och undermarkskonstruktion. Samtidigt anges att strandnära områden, längs kuster, vattendrag och sjöar, är de mest exploaterade områdena i Sverige (s. 126).*

Strandskyddsdelegationen vill poängtera de stora olikheter som finns vid Sveriges vattendrag. Det anges att svenska vattendrag är mest exploaterade områden i Sverige, men de stora skillnader i exploateringsgrad mellan län och även mellan kust och inland gör att denna problemformulering bör nyanseras. Problemställningen inkluderar heller

inte en påverkan på marina ekosystemtjänster, som har setts påverkas av hög exploateringsgrad², vilket är olyckligt.

AVSNITT 9

Enligt förslag 9:5 föreslås *Lantmäteriet få i uppdrag att undersöka möjligheten att utöka fastighetsregistret med information om läge i förhållande till sjöar, vattendrag och kust, och höjd över havet för byggnaders marknivå.*

Information om byggnaders läge i förhållande till vattenförekomster kan vara till nytta vid tillämpningen och tillsynen av strandskyddsreglerna. Men det kan vara olämpligt att ange byggnaders avstånd till vatten och höjd över vatten i det skrivna och författningsreglerade fastighetsregistret, vilket redovisar information i textform. Att göra bedömningar eller beräkningar av enskilda förutsättningar, gällande såväl klimatanpassningsbehov som strandskyddspåverkan m.m., endast utifrån antal meter till eller höjd över ett vatten förefaller inte lämpligt eller möjligt. En bedömning av närheten till olika vatten bör istället vara kopplad till de faktiska förhållandena på platsen, såsom typ av vattenförekomst, omfattning och läge med mera (exv. hav, sjö, älv, å, damm, avrinning, reglering, påverkan av flera vattenförekomster). Uppgifterna bör därför istället kopplas till redovisning i kartform. Det hade därför varit mer fördelaktigt att beakta befintlig data från Lantmäteriet och hämta inspiration från det arbete som bedrivs på många kommuner och t.ex. SGI med att redovisa information på karta. Även det arbete Lantmäteriet nu, på regeringens uppdrag, driver för att åstadkomma en redovisning av geografisk information i 3D bör beaktas i nu aktuellt avseende (vilket även berörs i avsnitt 11 i remitterad rapport). Detta sker bl.a. utifrån den laserskanning som görs av hela landet, och kommer att ge bättre möjligheter att bedöma både läge, typ av vattenförekomst och risker.

AVSNITT 11

Enligt förslag 11:2 *bör Svensk geoprocess få ytterligare finansiering i syfte att möjliggöra samverkan mellan olika aktörer för att uppnå en mer enhetlig datastandard, eftersom avsaknaden av gemensam datastandard i Sverige utpekas som ett hinder för öppen data.*

Strandskyddsdelegationens arbetsgrupp Öppna data har också identifierat avsaknaden av enhetlig redovisning av data som ett hinder för nationellt samlad geografisk redovisning av strandskydd. Här är de standardiserade objektspecifikationerna som tas fram i Svensk geoprocess en grund. Arbetsgruppen har i sin slutrapport framhållit vikten av att data samlas in på ett enhetligt och strukturerat sätt som möjliggör maskinläsning mellan olika system. Detta avser både information där strandskyddets utbredning redovisas geografiskt och annan information i besluten. Som ett exempel på avsaknad av riktlinjer

---

² G. Sundblad och U. Bergström, Kungliga Vetenskapsakademien, *Shoreline development and degradation of coastal fish reproduction habitats*, 2014.

kan nämnas länsstyrelsernas nyligen (2014) genomförda revision av det utvidgade strandskyddet. Revisionen genomfördes utan nationella riktlinjer och besluten har därmed fått olika informationsmässig utformning.

Som ett led i arbetet emot en enhetlig redovisning av data är det också viktigt att ensa grunddokumenten. Strandskyddsdelegationen har t.ex. tagit fram en mall för beslut om strandskyddsdispens som granskats ur ett digitaliseringsperspektiv, så att metadata sorteras och omfattningen av personuppgifter i besluten begränsas. Mallen förväntas därmed bidra till att underlätta framtida digitalisering genom att beslut om dispens hanteras allt mer enhetligt. Denna aspekt bör också uppmärksammas vid strävan emot enhetlig redovisning av data.

Enligt förslag 11:7 föreslås *Lantmäteriet få finansiering för arbete med digitaliseringen av det historiska flygbildsarkivet, samt framtagande av Sverigetäckande ortofoton för referensår. Finansiering bör ske från anslagsmedel för såväl klimatanpassning som för andra samhällsplaneringsändamål. Historiska ortofoton tros också kunna användas för flertalet ändamål såsom kulturhistoriska riskbedömningar vid översvämningar, naturkatastrofer m.m. (s. 255).*

Strandskyddsdelegationen kan tillägga att äldre ortofoton också kan vara användbart i strandskyddsarbetet – särskilt om materialet hålls öppet. Det hade bl.a. kunnat underlätta vid strandskyddstillsynen, som i dagsläget är eftersatt på de flesta håll i Sverige.

Enligt förslag 11:10 föreslås *sekretessregler för djupdata ses över. Djupdata som inte är publicerad i allmänna sjökort och publikationer omfattas nämligen av sekretess. Och enligt förslag 11:11 föreslås Sjöfartsverket få i uppdrag att kartera Sveriges grunda vatten ner till ett djup av ca 10 meter.*

Grunda vattenområden är biologiskt viktiga områden, bl.a. som uppväxtområden för fisk. Förutsatt att den karterade datan tillgängliggörs kan den även bli ett värdefullt verktyg för prövningsmyndigheter vid prövning av påverkan på den marina naturmiljön i samband med strandskyddsprövningar.

ÖVRIGA SYNPUNKTER

På sidan 77 i underlaget ska de utpekade strandskyddsreglerna rätteligen vara 7 kap. 13-18 h och 25-26 §§ miljöbalken. Därtill kommer givetvis reglerna i 19 kap. 3 a och 3 b §§ miljöbalken om statlig kontroll av strandskyddsdispenser.

På sidan 78 anges att *det saknas en definition av begreppet dagvatten i lagstiftningen*. Det bör noteras att dagvatten innefattas i begreppet avloppsvatten i 9 kap. 2 § miljöbalken.

Där anges att avloppsvatten är vatten som bl.a. avleds för sådan avvattning av mark inom detaljplan som inte görs för en viss eller vissa fastigheters räkning. Dagvatten från detaljplanelagt område definieras alltså som avloppsvatten.

I det remitterade underlaget anges att *många kommuner är små och har begränsat med kompetens och resurser. Inte sällan är det en ensam tjänsteman som får hantera ett stort antal områden. Dessa personer är sällan experter på alla områden de handlägger utan behöver bli uppbackade med såväl riktlinjer som underlag av andra aktörer såsom länsstyrelser och nationella expert- och sektorsmyndigheter (s. 87 f.).* Strandskyddsdelegationen kan genom sitt arbete och sin samverkan med kommuner och länsstyrelser bekräfta underlagets problembeskrivning och omfattning av ensamarbete.

I det remitterade underlaget anges att *strandskyddsreglerna i någon mån, indirekt skyddar mot exploatering som kan påverkas negativt av klimatförändringar. Det anges också att hänsyn måste tas till regionala skillnader (s. 97).* Det bör i detta sammanhang uppmärksammas att 10 län har generella undantag från strandskyddet, vilket innebär att skyddet inte råder för alla vattenförekomster i dessa län. Strandskyddet kan därför inte indirekt anses skydda mot klimatförändringar på ett likartat sätt över landet.